

דף כ"ז

לא יתן בתוך הזמן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות
למזדנו במשנה, שישראל צריך לטרוח בגידול הבכור, ואם אמר לו הכהן בתוך הזמן תנהו לי, הרי זה לא יתן לו. ומביאה הגמרא שאמר רב הטעם שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, כלומר שבשכר שמקבל לטרוח בגידול הבכור במקום הישראל מבקש שיתנו לו, ודומה לכהן שמסייע בבית הגרנות כדי שיתנו לו את התרומות. אבל אם היה בעל מום ואמר תן לי שאוכלנו, הואיל הוא ראוי לאכילה אינו ככהן המסייע.

לא קנסו את בעה"ב שהפ' לכהנים
בבית הרועים ובבית הגרנות ובבית המטבחים, כדי שיתנו להם את הבכורות, תרומות ומעשרות, וזרוע לחיים וקיבה בשכרם, אין נותנים להם. ואם הם עושים כן חיללו, ועליהן הכתוב במלאכי אומר: "שִׁחַתְתֶּם פֶּרִית הָאֱלֹהִים", ואם תאמר שאינם נענשים במיתה²⁷¹, הכתוב אומר "לֹא תַחַלְלוּ וְלֹא תָמוּתוּ". וחכמים בקשו לקנס את בעלי הבתים להיות מפרישים עליהם תרומה משלם, ולא עשו כן שמא בעל הבית יחשוב שהפירות שקנסום להפריש לכהנים המסייעים הם טבל גמור, ויפרישו מהם תרומה ומעשר על טבל גמור²⁷² ונחשב מהפטור על החיוב. ובכולם יש בהן טובת הנאה לבעלים. כיצד? ישראל שהפריש תרומה מכריו, ומצאו ישראל אחר ואמר לו 'קח סלע זה ותנהו לבן בתי כהן', מותר. אבל אם כהן אומר לבעלים 'קח לך סלע ותנהו לקרובי כהן' אסור, מפני שהוא ראוי לקבל את מתנות הכהונה והדבר דומה לכהן המסייע בבית הגרנות.

התנא לא א' שיש טוה"נ בבכור ובמתנות
שואלת הגמרא, מדוע התנא לא דיבר על טובת הנאה שיש לבעלים בטבח שהפריש מתנותיו ורועה שהיו לו בכורות? עונה הגמרא, שבתרומה כיון שכולם יודעים

271 לא דוקא מיתה שלא מנה אותה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין פג.) באלו שבמיתה אלא קרוב הוא לעון מיתה. תוס'.

272 בכמה מקומות אמרו תרומה ויחזור ויתרום ולא גזרו שמא יבא להפריש מפטור על החיוב. כיון שהתרומה ראשונה לכהן יודע שהשניה מדרבנן. ואפילו נתן כבר לכהן את הראשונה קודם שיאמר לו חכם לחזור ולתרום מ"מ הכהן אינו מחזיר לו את הראשונה, ויודע שהשניה היא מדרבנן. אבל כאן יסבור שנתן לכהן בתורת שכר סיועו והכהן מעכבה. תוס'.

שהיא קדושת הגוף ואינה מתחללת, לא יבואו לטעות בה. אבל במתנות ובכורות שהם קדושת דמים, ואם הכהן רוצה הוא יכול למכור את בשר הבכור ואת הזרוע והלחיים והקיבה לישראל, ואינו חייב לאכלם בצלי ובחרדל. הכהן שאבי אמו נתן סלע כדי שהבעלים יתנו לו את המתנות והבכור יבוא לטעות ולומר שיש בהם קנין, וקדושתם מתחללת על ארבעת הזווים, ויבואו לנהוג בהם מנהג חולין, והכהן לא יאכלם בצלי ובחרדל²⁷³.

אין בתרומת חו"ל משום כהן המסייע בבית הגרנות ובטלה ברוב יכולים לתת אותה לכהן המסייע. רב חמא נתן את תרומת חוץ לארץ למשרת שלו שהיה כהן. שמואל אמר שתרומת חוצה לארץ בטילה ברוב, לא צריכים אחד ומאה כדי לבטלה, ולאחר שביטלה ברוב חולין הותרה באכילה לזר, ולכהן בימי טומאה²⁷⁴. רבה היה מבטלה ברוב ואוכלה בימי טומאתו. כשילרב הונא בנו של רב יהושע היה מזדמן יין של תרומת חוץ לארץ היה מטיל שתי מדות של יין חולין, ומדה אחת של תרומה ומוציא מתוך היין מדה אחת. ומכאן ואילך היה מטיל מדה אחת של חולין ונוטל מדה אחת.

תרומת חו"ל אוכל והולך ומפריש אינה אסורה אלא באכילה למי שטמא יוצאת מגופו
אמר שמואל, תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש²⁷⁵.
ואמר שמואל שתרומת חוצה לארץ אינה אסורה אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו, אבל היא מותרת לטמא מת. ואינה אסורה לכהן טמא אלא באכילה, ולא בנגיעה. מפני שאינו מוזהר לשומרה שלא יטמאנה. ואמר רבינא, כיון שכך, נדה קוצה לה חלה, וכהן קטן אוכלה^{276 277}. ואם

273 בכל המתנות נאמר למשחה ולגדולה כדרך שהמלכים אוכלין בצלי ובחרדל אפילו בזרוע ובלחיים ובקיבה. ובתרומה לא מצינו שיצריך בשום אכילה בגדולה ששמה לא שייך גדולה אלא בבשר. תוס'.

274 תוס' כ' שתרומת חוצה לארץ בטלה ברוב להתירה לכהן טמא כמו שאמר רבה מבטל לה ברוב בימי טומאתו ולא כמו שפירש הקונטרס לאוכלה זר, וא"צ אחד ומאה. שבמנחות (דף סז.) מוכח שאסורות לזר. ואינה עולה לאכול לזרים אלא באחד ומאה. תוס'.

גורסים רבה שהיה כהן שבא מבית עלי, אבל רבא לא היה כהן כמו שמוכח בפרק הזרוע (חולין דף קלג.) א"ל רבא לשמעיה זכי לי מתנות כו'. תוס'.

275 משמע שלא צריכים שיהיה מן המוקף. אבל הייתי יכול לפרש שבאחרונה לאחר שיפריש התרומה ישאר מכריו שיתקיים בו מוקף. אבל ברש"י פי' שאוכל והולך וישייר כדי תרומה ויפרישנה באחרונה. תוס'.

276 ולא גדול מפני שטומאה יצאה עליו מגופו ואם טבל לקריו הרי הוא כקטן. ל"א להכי נקט כהן קטן שלא ראה קרי ולא יצאה טומאה מגופו. ובשאלות דרב אחאי מפרש הכי. רש"י.

277 תוס' שואלים למה נקטו כהן קטן, הלא אפילו גדול יכול לאוכלה אחר שטובל וטהר מקריו. ואם משום טורח

אין שם כהן קטן, היא נוטלת את החלה בראש כלי שרודים בו מהתנור ומשליכה אותה בתנור²⁷⁸. ואחר כך היא מפרישה חלה אחרת, כדי שלא תשתכח תורת חלה, וכהן גדול שהגיע לכלל מצות, אוכל אותה²⁷⁹.

רנ"א טמא מת אוכל תרומת חוץ
ולא רץ בלא הזאה והע' שמש
רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הלכו בספינה,
ורב עמרם הלך להתפנות. באה אשה אחת ושאלה

האם טמא מת יכול לטבול ולאכול תרומת חוץ לארץ בלא הערב שמש? אמר רב נחמן לרמי בר חמא, האם יש לנו הזאה בזמן הזה? וכיון שאין עכשיו הזאה בזמן הזה לא צריכים גם הערב שמש. שאל רמי בר חמא את רב נחמן, האם לא נחשוש לסבא לכבודו של רב עמרם שאינו כאן? ולא ראוי להורות הוראה עד שיבא. וכאשר רב עמרם בא אמר להם, שרב אמר שטמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ, ואין צריך הערב שמש. ואומרת הגמרא, שאין הלכה כדבריו. מר זוטרא אמר משמו של רב ששת שטמא שרץ טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ. ואומרת הגמרא שאין הלכה כמותו²⁸⁰.

רב יהודה א' בשם רב "לפני ה' תאכלנו
שנה בשנה" שנה של הבכור שנכנסת
למדנו במשנה, שבכור שנולד בו מום,
רשאי לקיימו בתוך שנתו אבל לא לאחר
שנתו. אמר רב יהודה בשם רב, למדים שמונים את השנה לפי לידתו של
הבכור ולא למנין שנות עולם בתשרי, מהכתוב: "לפני לפני ה' אלקיך
תאכלנו שנה בשנה", איזוהי שנה שנכנסת בחברתה? שנה של בכור.

טבילה והלא גם בא"י טובלים לתרומה, וגם בבבל היו טובלים לתרומת חוצה לארץ כמו שמשמע לעיל שרבה
בטל ברוב ואכל רק בימי טומאתו. ובפ' בנות כותים (דף לב.) שהטבילוהו קודם לאמה לסוכה שמן של תרומה.
ונראה לר"י מתוך כך שאין לחלה זו שיעור ולפי' שהיא דבר מועט נותנה לכהן קטן. וכן ממע הלשון בריש מסא
שהוא דבר מועט. תוס'.

278 רש"י פירש שנוהרים כמה שאפשר להזהר מליגע בה מאחר שקראה עליה שם. וקשה לפירושו הרי נגיעה
בטומאה מותרת לגמרי. אלא נקטו ריש מסא שדרך להפך בו גחלים ועצים ויכול להכניס את החלה יפה בתנור
בתוך האש. ונראה שהוא מרדא שרודים בו את הפת. ולא כמו שפ' הקונטרס פורגון. וכשבא לרדותה שורפה
ומשליכה באש בראש המרא עצמה. תוס'.

279 משמע שלא החמירו להפריש חלה שניה אלא כשאין כהן קטן. ולא כאותם מקומות ששינו במסכת חלה
(פ"ד מ"ח) שלעולם מפרישים שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן. מפני שהם מקומות קרובים לא"י והחלה שלהם
נראית כחלת הארץ טמאה וטעונה שריפה שגזרו עליה שלא לאוכלה אפילו כהן טהור גמור מחמת שהיא טמאה.
ולכן מפרישים לעולם של אור וחלה שניה שלא תשתכח תורת חלה כמו שמפרש כאן. אבל כאן בבבל שרחוקה
מארץ ישראל והחלה שלהם אינה נראית כחלת הארץ טמאה ולא גזרו עליה שום איסור מחמת טומאה עצמה. ולכן
התירוה גם לכהן טמא כיון שלא יוצאה עליו מגופו וגם התירו לבטל ברוב. והשניה אוכל כהן גדול, אפילו זב.
ונראה לרבי שאף במקום שהחמירו להפריש חלה שניה לא החמירו להפריש שתי תרומות. ויש ליתן טעם שבחלה
יש יותר לחוש שלא תשתכח משום ששייכת בכל אדם המגלגל עסנו אבל תרומה אין רגילים בה אלא בעלי
קרקעות וממרחי תבואות. תוס'.

280 אין הלכה במה שמצריך טבילה אלא אפילו טבילה לא צריך, ולשון הקונ' לא משמע כן. תוס'.

ומביאה הגמרא, שהתנא דבי רב למד דבר אחר מהכתוב "שָׁנָה בְּשָׁנָה", מכאן שבכור נאכל לשני ימים ולילה. כששוחטו ביום האחרון לשנתו יכול לאכול אותו שני ימים, באותו היום וביום המחרת, שהוא משנה שניה. שואלת הגמרא, לתנא דבי רב מנין לומדים שמונים לבכור לשנים שלו? עונה הגמרא, שלומדים את הבכור משאר הקדשים שבאים בני שנה. ומנין לומדים שבשאר הקדשים מונים לפי שנתו ולא לפי השנים מתשרי? אמר רב אחא בר יעקב ממה שכתוב בקרבן יולדת: "תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ" שנתו שלו.

שואלת הגמרא, מנין לומדים לרב יהודה בשם רב שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד? עונה הגמרא, מהכתוב: "וּבִשְׁכֶם יִהְיֶה לָךְ כְּחֶזֶק הַתְּנוּפָה וּכְשֹׁק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה" הקיש בכור לחזה ושוק של שלמים שנאכלים לשני ימים ולילה. והתנא דבי רב אינו לומד מכאן, מפני שאפשר לומר שהבשר של הבכור יהיה כחזה ושוק של תודה שנאכלים ליום ולילה²⁸¹. ורב יהודה בשם רב לומד שלומדים שהבכור נאכל לשני ימים ולילה מהכתוב "לָךְ יִהְיֶה" שהוסיף לך הויה אחרת, חוץ מזו. ולתנא דבי רב לומדים מזה שצריכים לתת בכור בעל מום לכהן, דבר שלא מצאנו בכל התורה²⁸². ולרב יהודה בשם רב לומדים שבכור בעל מום ניתן לכהן מהכתוב "וּבִשְׁכֶם" לשון רבים אחד תם ואחד בעל מום. ולתנא דבי רב "וּבִשְׁכֶם" לא משמע אלא תמימים. והכתוב אומר "וּבִשְׁכֶם" בלשון רבים על בשרם של הבכורות של כל ישראל.

281 לר' עקיבא לא או' כסברא זו בסוף איזוהי מקומן (זבחים דף נז.) ומפרשים ששם נח' בהימנו ודבר אחר אם הוא היקש או לא. תוס'.

282 רש"י פירש שלא מצינו לו בכל התורה כולה שיתננו לכהן אלא מריבוי. ולפירושו יכולים לומר בכל הדרשות. ומפרש ר"י שאמר שלא מצינו לו בכל התורה כולה שיתננו כולה כיוצא בזה. שחטאת ואשם שהם לכהן כשקריבים למזבח, אם הוממו שהמזבח מפסיד חלקו מפסיד גם לכהן. אבל בכור אפילו בעל מום הוא של הכהן. תוס'.